

УДК 005.339.13.017

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ «РИНКУ ЗНАНЬ»

Малюкіна Анастасія Олександрівна, к.е.н., доцент, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків, Україна,

Анотація — уточнено сутність та визначення поняття «ринку знань». Обґрунтовано чому саме ринковий механізм використовується для обміну знаннями.

Ключові слова — знання, економіка знань, ринок знань, ознаки ринку.

Ринок знань – є відносно новим поняттям в сучасній економічній теорії. Тому вивчення питань, пов'язаних із формуванням ринку знань є необхідною умовою для його становлення та успішного розвитку економіки знань в Україні.

Теоретичні засади економіки знань знайшли відображення у працях таких вчених, як: А. Гриньов [1], О. Компанієць [1], К. Джанетто [2], М. Матвіїв [3].

У 60-х роках минулого століття поняття «економіка знань» (knowledge-based economy) було новим перспективним напрямком розвитку економічних досліджень в західно-європейських та американських університетах.

Про важливість вивчення даного питання свідчить той факт, що за останнє десятиліття дослідження застосування знань в економіці обговорювалось на багатьох міжнародних конференціях та форумах.

Одне з перших визначень ринку подано Адамом Смітом у 1776 році в праці «Дослідження природи та причин багатства народів». Основною ознакою ринку є можливість обміну: «Оскільки можливість обміну приводить до розподілу праці, то ступінь останнього завжди повинна обмежуватись границями цієї можливості, або іншими словами – розмірами ринку» [3, с. 30].

Австрійський економіст Й. Шумпетер у 1911 р. визначав ринок як «всі незліченні акти обміну, які ми спостерігаємо в ринковій економіці в будь-який господарський період,

в сукупності утворюють зовнішню оболонку, в якій відбувається кругообіг господарського життя» [2, с. 109].

Економісти К.Р. Макконел і С.Л. Брю у 1963 р. подають таке визначення: «Ринок – це інститут або механізм, який зводить покупців (пред'явників попиту) з продавцями (тими, хто забезпечує пропозицію) окремих товарів, послуг чи ресурсів» [2, с. 46].

Американський економіст українського походження Н.Г. Менк'ю у 1997 р. у своїй праці «Принципи економікс» подає таке визначення ринку: «Ринок – це група покупців та продавців певного товару чи послуги» [2, с. 88].

Кожне з наведених визначень підтверджує, що характерною ознакою ринку є обмін певним продуктом (товаром, послугою чи ресурсом) між суб'єктами ринку – виробниками та споживачами товарів. Існує багато видів ринків, в залежності від того товару, для обміну яким він створений. Найбільш узагальнено можна виділити ринок ресурсів, ринок товарів та ринок послуг. Проте, кожен ринок поділяється на більш деталізовані ринки, залежно від об'єкту ринку. Кожен ринок створюється тільки тоді, коли у покупців виникає потреба придбати певний товар, а з іншого боку існують продавці, суб'єкти у яких є надлишок даного товару [2].

«Знання – це сила» сказав відомий англійський філософ Р. Бекон. Він вважав, що знання збільшують владу людини над природою. Сьогодні знання стають джерелом неспинного економічного зростання багатьох розвинених держав та прихованим потужним ресурсом держав з перехідною економікою.

Т. Давенпорт і Л. Прусак визначають знання як поєднання набутого досвіду, цінності, контекстуальної інформації та думок експертів, що забезпечує основу для оцінювання і створення нового досвіду та інформації. Знання зароджується і поширюється в умах науковців. У організаціях знання часто

зберігаються не лише в документах або сховищах, але і в організаційних системах, процесах, методах і нормах. Знання є поновлюваним ресурсом, який може бути використаний знову і знову [2, с. 5].

А. Булатов наводить таке визначення знань: «Знання – це сукупність відомостей в різноманітних областях.» При цьому він уточнює, що є життєві знання (знання життя), професійні знання працівників, технологічні знання фірми і т.д. Життя потребує різноманітних знань. Набір чи рівень знань визначаються для категорій працівників, підприємств, галузей та секторів господарської діяльності.

Набір знань, які необхідні інженеру для виготовлення автомобіля зовсім інший ніж у фінансового директора цього ж підприємства [2, с. 127]. Знання це не тільки певний набір даних, знання – це інформація, яку людина систематизувала та використовує для своїх цілей.

Економіст В.Л. Макаров стверджує, що знання – це продукт, з одного боку, приватний, який можна привласнити, а з іншого – суспільний, який належить всім [2, с. 45].

Знання можна отримати різними способами: через освіту, купівлю ноу-хау, ліцензій чи патентів, проведення практики. Проте, основним джерелом знань є наука. В основі знань, які підприємства використовують для отримання прибутку, є наукові розробки та дослідження [1, с. 57].

В українській економічній літературі, в статтях газет чи журналів термін «ринок знань» часто вживають для визначення ринку навчальних послуг, ринку навчальних закладів. Проте, за останні десятиліття в світовій економічній теорії поняттю «ринок знань» надається значно ширше значення.

Ринок знань, на думку М. Матвіїва, – це сфера формування попиту та пропозиції на інтелектуальні продукти і послуги [3, с. 73].

О. Булатов вважає, що ринок знань не має чітких меж, його можна визначити як ринок, де відбувається продаж та передача знань. Особливістю цього ринку є те, що значна частка знань на ньому передається безкоштовно або за невелику оплату. Наприклад в школах або бібліотеках учні отримують знання практично безкоштовно [3, с. 179].

Таким чином, характерною особливістю ринку знань є попит на знання. Варто відрізнити ринковий попит на знання від просто попиту на знання. Попит на знання буде завжди, оскільки основним споживачем знань є його виробник – людина і для задоволення людської потреби у знаннях не завжди потрібен ринок. А ринковий попит на знання виникає тоді, коли в суб'єктів ринку виникає потреба та можливість отримати від знань дохід.

Список використаної літератури

1. Гриньов А. В. Знання як основний ресурс сучасної економіки / А. В. Гриньов, О. А. Компанієць // Академічний огляд. – 2010. – № 1 (32). – С. 16-22.
2. Джанетто К., Уилер Э. Управление знаниями. Руководство по разработке и внедрению корпоративной стратегии управления знаниями : пер. с англ. Е.М. Пестеревой – М. : Добрая книга, 2005. – 192 с.
3. Матвіїв М. Я. Взаємозв'язок ринку знань з ринком праці в Україні: маркетинговий аспект / Микола Матвіїв // Галицький економічний вісник. — 2009. – № 2. – С. 73-79.

Автор

Малюкіна Анастасія Олександрівна, доцент кафедри економіки та соціальних наук, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (anastasiyamaliukina@gmail.com)

Тези доповіді надійшли 14 січня 2020 року.

Опубліковано в авторській редакції.